

ПРАВОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИ

Макарова Олена Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
o.v.makarova@npu.edu.ua*

Правова активність, правова культура, правова свідомість – поняття, які тісно пов'язані між собою, навіть залежать одне від одного. Так, від певного рівня правової культури та правосвідомості громадян певною мірою залежить і їх правова активність. Адже процес усвідомлення та прийняття індивідами активного типу поведінки має неабияке значення для громадянського суспільства, тому є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день для розвиненої держави.

Майже будь-яке явище, в тому числі «правову активність» можна розглядати як в широкому, так і вузькому значеннях. У першому випадку, досліджуючи поняття правової активності, ми розуміємо його як ініціативна й цілеспрямована діяльність суб'єктів правовідносин, яка спрямована на реалізацію прав та інтересів цих самих суб'єктів.

Правову активність у вузькому значенні, на наш погляд, необхідно розглядати як активну діяльність осіб, підґрунтям якої є особисте усвідомлення значення права, свідоме слідування та неухильне дотримання норм чинного законодавства та усвідомлення цінності права в житті суспільства. У зв'язку з цим погоджуємося з Ю.С. Разметаєвою, яка у своєму дослідженні зазначає, що серед ознак правової активності у «вузькому» розумінні окрему увагу слід звернути на ініціативність суб'єктів права. Необхідність урахування цієї риси у понятті правової активності пов'язана:

- по-перше, з тим, що відповідна діяльність повинна відбуватися на основі власного рішення суб'єкта, заснованого на усвідомленні потреби до активної

діяльності, а не нав'язаного ззовні;

- по-друге, з тим, що індивід готовий особисто розпочати відповідну діяльність або брати участь у ній [1, с. 253].

Крім того, особа, яка обирає для себе активну правову позицію, має володіти достатньо високим рівнем правової свідомості та правової культури. Адже будь-які активні дії передбачають наявність відповідних правових знань, умінь і навичок. Тому першочерговим, на наш погляд, у цьому випадку є актуалізація та необхідність застосування ефективних форм правового виховання. Найбільш ефективною і результативною формою останнього є правова освіта, тобто цілеспрямована, систематична діяльність навчально-виховних і культурно-освітніх закладів, спрямована на засвоєння необхідного рівня знань про державу і право, формування та підвищення рівня правосвідомості та правової культури, виховання учасників правових процесу в дусі поваги до закону та прав людини [2, с. 13].

Таким чином, приходимо до висновку, що показником правової культури є правова активність особи як вища форма правомірної поведінки, що припускає:

1) наявність високого рівня правосвідомості, готовність до ініціативної правомірної діяльності в правовій сфері на основі шанобливого ставлення до права, переконаності в необхідності і справедливості правових норм, їх добровільного здійснення, досконалого знання права (внутрішній аспект);

2) цілеспрямовану, ініціативну, позитивну соціально корисну діяльність особи, що перевершує звичайні вимоги до можливої і належної поведінки, спрямовану на розвиток демократії, зміцнення законності та правопорядку (зовнішній аспект) [3, с. 472].

Отже, можна стверджувати, що правова активність кожного громадянина зокрема і всього суспільства в цілому сприятиме зміцненню законності й правопорядку в державі.

Разом із тим, правова активність може бути як епізодичною (дії громадянина по

затриманню підозрюваного у вчиненні злочину), так і постійною (виконання функцій народного засідателя) [3, с. 472]. Крім того, правова активність характеризує особу як таку, що має високий ступінь відповідальності, адже під час реалізації правових норм суб'єкт проявляє активність, ініціативу, намагаючись відновити справедливість і тим самим сприяє ефективному регулюванню суспільних відносин на користь суспільства.

Тому при здійсненні правового виховання слід підкреслювати роль і значення активної правової позиції та поведінки кожного громадянина в будь-яких життєвих ситуаціях.

З огляду на викладене, приходимо до висновку, що для будь-якого суспільства, що прагне бути громадянським, набуває особливого значення необхідність підвищення рівня позитивної соціально-правової активності громадян, оскільки саме вона проявляється в розумінні та усвідомленому ставленні до власних прав і обов'язків, а також добровільності виконання приписів закону.

Література

1. Разметаєва Ю.С. Правова активність особи як складова правової культури / Ю.С. Розметаєва. – Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія: зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2013. – № 3(17). – С. 253–255.
2. Макарова О.В. Правовий нігілізм: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / О.В. Макарова. – К., 2010. – 19 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права / Скакун О.Ф. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.